

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

Telefon dyżurny 21-34-34

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telex: 816-436

BS/201/17/89

JAK POPRAWIĆ FINANSE PAŃSTWA?

Komunikat z badań

Warszawa, październik 1989 r.

W związku z przygotowaniem przez rząd programu ratowania gospodarki i budżetu państwa CBOS przeprowadził reprezentatywny zwiad badawczy¹ wśród mieszkańców stolicy. Jego celem było ustalenie, czy społeczeństwo zdaje sobie sprawę z trudnej sytuacji finansowej państwa i czy jest gotowe poprzeć zamierzenia rządu mające ją uzdrowić. Sondowaliśmy, jakie konkretne inicjatywy mogą liczyć na społeczne poparcie, a które zostaną odrzucone, oraz czy ludzie są skłonni do bezinteresownej ofiarności wspierającej poczynania rządu premiera T. Mazowieckiego.

Sytuacja finansowa państwa według 48,7% badanych jest tragiczna, 31,1% - bardzo zła, 15,1% - raczej zła, a tylko 3,8% twierdzi, że jest ona całkiem niezła (1,3% nie miało zdania na ten temat).

Na jakie poparcie społeczeństwa, Pana(i) zdaniem, może liczyć rząd T. Mazowieckiego, jeśli podejmie drastyczne działania dla ratowania finansów państwa? Na tak sformułowane pytanie respondenci odpowiedzieli następująco:

- bardzo duże - 8,4%
- duże - 33,2%
- przeciętne - 35,3%
- niewielkie - 16,4%
- żadne - 3,4%

Średnia ocena przewidywanego poparcia społeczeństwa jest nieco wyższa od oceny przeciętnej i wynosi na stu-stopniowej skali - 57,0 punktów². Większy optymizm przy ocenie społecznego poparcia wykazują osoby starsze (w wieku 50 i więcej lat - 61,5) oraz posiadające jedynie podstawowe wykształcenie (61,1). Bardziej sceptyczni w swoich antycypacjach są ludzie młodzi (do 34 lat - 51,1) oraz legitymujący się wykształceniem wyższym (50,5).

¹ "Jak poprawić finanse państwa?" - badanie zrealizowano w dniach 30 IX - 1 X br. na reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłej ludności Warszawy (238 osób).

² Średnie obliczono po uprzednim przypisaniu odpowiedziom następujących wartości: bardzo duże poparcie - 100, duże - 75, przeciętne - 50, niewielkie - 25, żadne - 0 punktów.

Tabela 1

w procentach

Zamierzenia	Odpowiedzi na pytanie: "Przedstawię Panu(i) niektóre z rozważanych zamierzeń. Jak się Pan(i) do nich odnosi?"					
	z pełną aprobatą	ze zrozumieniem	obojętnie	niechętnie	z oburzeniem	trudno powiedzieć
Natychmiastowa likwidacja wszystkich nierentownych przedsiębiorstw	66,4	16,0	5,9	8,4	1,3	2,1
Zwiększenie opodatkowania spółek, kantorów wymiany walut i firm zagranicznych	50,0	18,1	15,1	8,4	2,9	5,5
Sprzedaż pracownikom akcji własnych zakładów pracy	49,2	18,5	21,0	6,7	0,8	3,8
Rozpisanie długoterminowej pożyczki narodowej	31,9	34,9	14,3	10,5	5,9	2,5
Redukcja zatrudnienia, dopuszczenie bezrobocia	39,1	25,6	2,9	21,4	9,2	1,7
Ogłoszenie zbiórki darowizn społecznych na fundusz ratowania gospodarki państwa	29,4	34,5	12,2	14,3	8,0	1,3
Całkowite wycofanie się z dotowania żywności	25,6	36,6	3,4	22,7	9,2	2,5
Zawieszenie spłacania długów zagranicznych na 10 lat	36,6	25,6	14,7	13,0	2,5	7,6
Prywatyzacja gospodarki, wyprzedaż przedsiębiorst państwowych	33,2	28,6	10,5	16,8	3,4	7,1
Wprowadzenie powszechnego podatku od wynagrodzeń	26,1	34,0	7,6	21,8	5,0	5,5
wprowadzenie ceu równowagi na węgiel, energię i paliwa	16,8	43,3	5,0	19,7	12,2	2,5
Przedpłaty na dobra trwałego użytku, np. samochody	29,4	18,9	16,4	19,3	13,9	2,1
Praca we wszystkie soboty w 1990 roku	21,0	18,5	9,7	29,8	17,6	3,4
Wymiana pieniędzy	17,2	21,4	19,3	26,1	12,6	3,4
wypłacanie określonej części wynagrodzeń w obligacjach	6,7	21,0	14,7	41,2	10,5	5,9

Tabela 2

Zamierzenia	Stosunek respondentów do poszczególnych zamierzeń według:											średnie ocen		
	Ogółem	płeć		wiek		podstawowe	wykształcenia			zatrudnienia				
		mężczyzna	kobieta	do 34	35-49		50 i więcej	zawodowe	średnie	wyższe	gospodarka uspołeczniiona	gospodarka nieuspołeczniiona	niepracujący	
														85,2
Matymiasztowa likwidacja wszystkich nierentownych przedsiębiorstw	85,2	88,4	82,3	86,6	89,0	80,5	77,7	78,2	89,8	89,4	83,7	96,0	85,1	
Zwiększenie opodatkowania spółek, kantorów wymiany walut i firm zagranicznych	77,4	75,5	79,2	69,3	78,6	86,1	83,3	77,3	80,6	67,4	79,6	63,1	77,7	
Sprzedaż pracownikom akcji własnych zakładów pracy	78,2	84,8	72,1	79,3	78,1	76,9	77,0	77,4	80,0	76,1	78,7	77,4	77,4	
Kupisanie długoterminowej pożyczki narodowej	69,6	74,1	65,5	65,9	70,6	72,9	61,6	67,1	72,9	71,1	69,0	76,3	69,1	
Redukcja zatrudnienia, dopuszczenie bezrobocia	66,2	76,1	57,0	62,5	69,5	67,7	50,9	64,1	70,8	69,1	65,5	83,7	63,0	
Ogłoszenie zbiórki darowizn społecznych na fundusz ratowania gospodarki państwa	66,0	63,9	68,0	60,4	63,8	74,1	54,6	68,7	71,1	58,1	65,8	61,9	67,5	
Całkowite wycofanie się z gotowania żywności	62,0	68,1	56,1	59,1	67,7	60,4	53,0	55,2	66,3	66,8	61,5	71,4	60,2	
Zawieszenie spłacania długów zagranicznych na 10 lat	71,8	73,8	69,9	64,2	73,3	79,8	70,2	71,4	70,8	75,6	70,9	73,7	72,9	
Prywatyzacja gospodarki, wyprzedaz przedsiębiorstw państwowych	69,3	71,9	66,9	74,4	65,2	66,8	57,7	68,8	75,8	63,6	66,5	79,0	71,8	
Wprowadzenie powszechnego podatku od wynagrodzeń	64,3	68,7	60,1	60,5	68,6	65,1	47,9	57,7	67,6	75,6	63,1	75,0	63,5	
Wprowadzenie ceu rownowagi na węgiel, energię i paliwa	58,4	65,5	51,9	57,9	59,8	58,0	43,5	51,9	62,8	67,4	59,2	64,3	55,5	
Przedpłaty na dobra trwałego użytku, up. samochody	57,8	59,7	56,1	52,8	60,5	61,2	53,8	62,7	60,8	47,3	64,8	34,5	51,9	
Praca we wszystkie soboty w 1990 roku	48,8	53,4	44,6	41,8	43,4	61,2	51,8	52,0	48,4	43,3	46,1	47,5	54,0	
Wymiana pieniędzy	51,2	54,4	48,4	52,0	55,4	46,8	50,9	53,1	50,8	49,4	53,2	50,0	48,1	
Wypłacanie określonej części wynagrodzeń w obligacjach	42,6	43,9	41,5	42,6	43,8	41,7	45,0	43,8	43,0	38,9	41,2	56,2	41,5	

Uwaga: Średnie obliczono po przekalowaniu ocen. Poszczególnym odpowiedziom przypisano następujące wartości: pełna aprobata - 100, zrozumienie - 75, obojętność - 50, niechęć - 25, oburzenie - 0. Zatem im wyższy średnia, tym większa aprobata, a im niższa średnia, tym większa niechęć.

Zmierzając do ustalenia stopnia społecznej aprobaty dla ewentualnych działań rządu respondentom przedstawiono kilkanaście różnych rozwiązań i przedsięwzięć. Z największą aprobatą i zrozumieniem spotkałyby się: natychmiastowa likwidacja wszystkich nierentownych przedsiębiorstw (82,4% wskazań), zwiększenie opodatkowania spółek, kantorów wymiany walut i firm zagranicznych (68,1%), a także sprzedaż akcji własnych zakładów pracy (67,7%). Z największą niechęcią, a nawet oburzeniem potraktowano ewentualne wypłacanie określonej części wynagrodzeń w obligacjach (51,7%), konieczność pracy we wszystkie soboty w 1990 roku (47,4%) i wymianę pieniędzy (38,7%). A zatem ludzie są skłonni zaakceptować przede wszystkim te posunięcia antyinflacyjne, które ich bezpośrednio nie dotyczą, wyrażają gotowość poparcia dla tych przedsięwzięć, w których mogą dobrowolnie uczestniczyć, a najbardziej negatywnie reagują na inicjatywy, które w sposób arbitralny chciałyby odebrać im to, co osiągnęli i posiadają. Warto przy tym podkreślić, że stosunek do tych zamierzeń jest silnie różnicowany przez cechy społeczno-demograficzne badanych (tab. 2). Na sporą aprobatę dla przedsięwzięć T. Mazowieckiego wskazuje gotowość badanych do świadczeń na fundusz wspierania inicjatyw społecznych nowego rządu (tab.3).

Tabela 3

Powstał "Fundusz wspierania inicjatyw społecznych premiera T. Mazowieckiego". Będzie on gromadził złotówki, dewizy i dary rzeczowe ofiarowane rządowi przez osoby prywatne i różne organizacje.

Pytanie	Odpowiedzi respondentów			
	tak	nie, bo nie stać mnie na to	nie, bo nie uważam tego za słuszne	trudno powiedzieć
Czy był(a)by Pan(i) skłonny(a):				
- do wpłaty w złotówkach	42,4	42,9	13,9	0,8
- do złożenia darów rzeczowych	19,7	59,7	18,1	0,8
- do wpłaty w dewizach	4,6	78,2	14,3	0,8

w procentach

W obecnej, niełatwej przecież sytuacji materialnej znacznej części społeczeństwa 42,4% badanych byłoby skłonnych do dokonania wpłaty w złotych. Mniej więcej tyle samo nie zamierza poprzeć tej inicjatywy, bo ich na to nie stać, a tylko 13,9% - ponieważ nie uważa jej za słuszną. Co piąty respondent wyraża gotowość złożenia darów rzeczowych. Czterech na pięciu odmawia świadczenia w dewizach, gdyż ich na to nie stać.

Mniejsze zainteresowanie wywołuje rozpoczęta 2 października sprzedaż obligacji pożyczki narodowej (tab.4).

Tabela 4

Odpowiedzi na pytanie: Czy Pan(i) zamierza kupić obligacje pożyczki narodowej?	Wskazania w procentach
Zamierzam kupić:	
- ze względu na korzystne warunki	6,3
- choć nie wiem, czy to się opłaca	27,7
Nie zamierzam kupować:	
- bo nie warto	23,5
- bo nie mam pieniędzy	39,9

Co trzeci badany zamierza je kupić. Jednak w grupie tej dominują ci, którzy nie są przekonani, czy jest to opłacalna transakcja. W grupie zaś nie zamierzających kupować obligacji większość stanowią badani uzasadniający swoją decyzję brakiem pieniędzy.

Z różnym zainteresowaniem spotkałaby się propozycja sprzedaży akcji losujących dobra trwałego użytku (tab.5). Największą popularnością cieszyłyby się akcje losujące mieszkania, samochody i zainstalowanie telefonu, a więc dobra podstawowe - ułatwiające codzienne życie. Dopiero w dalszej kolejności wskazywano dobra uznawane za luksusowe (magnetowid, domek letniskowy, antena satelitarna czy komputer). Wydaje się, że odpowiedzi na to pytanie należy traktować raczej jako wypadkową potrzeb społecznych w zakresie różnych dóbr i stopnia ich zaspokojenia niż uznanie tej formy lokowania pieniędzy za atrakcyjną, tak aby można było liczyć na pełne powodzenie takiego przedsięwzięcia.

Tabela 5

Wyobraźmy sobie, że ogłoszona zostaje sprzedaż akcji, które zamiast oprocentowania uprawniają do udziału w losowaniu (z szansą jeden na tysiąc) różnych dóbr trwałego użytku.

w procentach

Pytanie	Odpowiedzi respondentów		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Czy kupił(a)by Pan(i) akcje losujące:			
- mieszkanie	47,1	50,0	0,4
- samochód	39,9	55,5	0,4
- zainstalowanie telefonu w mieszkaniu	35,3	59,7	0,8
- zamrażarkę	34,0	62,2	0,4
- telewizor kolorowy	28,6	66,4	0,4
- magnetowid (video)	23,9	71,4	0,4
- domek letniskowy	21,8	73,9	0,4
- antenę satelitarną	20,2	76,1	0,4
- komputer	15,1	80,7	0,4

x

x

x

Przeprowadzony zwiad badawczy wykazał gotowość respondentów do zaakceptowania licznych, ewentualnych zamierzeń rządu, mających na celu ratowanie naszej gospodarki. Wynika ona zarówno z uświadomienia sobie przez badanych tragicznej sytuacji finansowej państwa, jak i deklarowanego poparcia dla rządu T.Mazowieckiego.